

RB-2266-67

B. Ed. (Basic) Examination

April / May – 2010

Teacher in Emerging Indian Society : Paper - I

(New Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

RB-2266

સૂચના :

નીચે દર્શાવેલ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fillup strictly the details of signs on your answer book.

Name of the Examination :
B. Ed. (Basic)

Name of the Subject :
Teacher in Emerging Indian Society - 1 (New)

Subject Code No. : **2 2 6 6** Section No. (1, 2,.....): **1**

Seat No. :

Student's Signature

૧ (અ) નીચે આપેલા હેતુલક્ષી પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો :

૧૦

- (૧) કેળવણી માટે વપરાતો અંગ્રેજી શબ્દ કયા લેટિન શબ્દનો બનેલો છે ?
- (૨) બુનિયાદી કેળવણીની કોઈ એક લાક્ષણિકતા જણાવો.
- (૩) મારિયા મોન્ટેસોરીનો જન્મ ક્યાં અને ક્યારે થયો હતો ?
- (૪) ગાંધીજીના જીવનમાં રસ્કિનના કયા પુસ્તકનો પ્રભાવ જોવા મળે છે ?
- (૫) કેળવણીના સામૂહિક માધ્યમોના બે નામ આપો.
- (૬) પ્રવર્તમાન શિક્ષણ વ્યવસ્થાથી સમાજ કયા બે વિભાગોમાં વિભાજિત થયો છે ?
- (૭) રૂસોએ લખેલી આત્મકથાનું નામ જણાવો.
- (૮) વિદ્યાર્થીની સિદ્ધિ અને શક્તિ વધારનાર બે પ્રવૃત્તિઓનાં નામ જણાવો.
- (૯) પંડિત જવાહરલાલ નહેરુએ આપેલી બિનસાંપ્રદાયિકતાની પરિભાષા જણાવો.
- (૧૦) ભાર વિનાના ભણતરનો અર્થ આપો.

- (બ) નીચેનામાંથી ગમે તે પાંચના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો : ૧૦
- (૧) ડેલોર્સ રિપોર્ટમાં રજૂ થયેલા શિક્ષણના ચાર સ્તંભો જણાવો.
 - (૨) શાળાના કાર્યમાં વાલી સહયોગની શી આવશ્યકતા છે ?
 - (૩) આજીવન કેળવણી એટલે શું ?
 - (૪) ગિજુભાઈ બધેકાએ જણાવેલા શિક્ષકના ચાર ધર્મો જણાવો.
 - (૫) બુનિયાદી શિક્ષણની વિવિધ શિક્ષણની પદ્ધતિઓ જણાવો.
 - (૬) અવૈદિક શિક્ષણ એટલે શું ?
- ૨ નીચેનામાંથી ગમે તે પાંચ પ્રશ્નોના ૧૨૫થી ૧૫૦ શબ્દોમાં ટૂંકમાં ઉત્તર આપો : ૨૦
- (૧) શિક્ષણનું જાળવણીમૂલક કાર્ય સમજાવો.
 - (૨) પાઠ્ય પુસ્તક કરતા ચારિત્ર્ય ઘડતરનું મૂલ્ય વિશેષ કેવી રીતે ગણી શકાય ?
 - (૩) ગુરુદેવ રવીન્દ્રનાથ ટાગોરની શાંતિનિકેતન શાળાનું વર્ણન કરો.
 - (૪) નઈ તાલીમના શિક્ષકની ભૂમિકા જણાવો.
 - (૫) વિદ્યાર્થીઓને અધ્યયનમાં પડતી મુશ્કેલીઓ નિવારવાના વાલી વિમર્શ કૌશલ્યનું મહત્ત્વ સમજાવો.
 - (૬) શિક્ષણ ઉપર થતી આધુનિકીકરણની અસર જણાવો.
 - (૭) અનુબંધ શિક્ષણમાં રહેલી જ્ઞાન, કર્મ અને આનંદની એકરૂપતા સમજાવો.
- ૩ નીચેનામાંથી ગમે તે બે પ્રશ્નોની ૧૫૦થી ૧૮૦ શબ્દોમાં ટૂંકનોંધ લખો : ૧૦
- (૧) શિક્ષણનાં વિવિધ અર્થ
 - (૨) શિક્ષણની ભાવિ દિશાઓ
 - (૩) કેળવણીમાં સ્વાયત્ત સંસ્થાઓનું પ્રદાન.
- ૪ નીચેનામાંથી ગમે તે બેના ૨૫૦ શબ્દોમાં ઉત્તર આપો : ૨૦
- (૧) ગાંધીજીની દૃષ્ટિની શાળાની સંકલ્પના અને શિક્ષક-વિદ્યાર્થી સંબંધની ચર્ચા કરો.
 - (૨) સમાજના પ્રશ્નો ઉકેલવામાં મદદરૂપ બને તે સાચું શિક્ષણ વિધાનની ચર્ચા કરો.
 - (૩) શિક્ષણના સામાજિક અને વૈયક્તિક હેતુઓનું વિસ્તૃત વર્ણન કરો.
- ૫ નીચેનામાંથી ગમે તે બે નિબંધ પ્રકારના પ્રશ્નોના ૩૫૦થી ૪૫૦ શબ્દોમાં ઉત્તર આપો : ૩૦
- (૧) બુનિયાદી શિક્ષણના સિદ્ધાંતોનું સવિસ્તર વર્ણન કરો.
 - (૨) રૂસો અને ગુરુદેવ ટાગોરના શિક્ષણ દર્શનની વિસ્તારપૂર્વક ચર્ચા કરો.
 - (૩) કેળવણીમાં ઘર, શાળા, સમાજ, કામધંધાના સ્થળો તેમજ સમૂહ પ્રચાર માધ્યમોની સવિસ્તર ચર્ચા કરો.

ENGLISH VERSION

Instruction : As per the instruction no. 1 of page no. 1.

- 1 (a) Give answer of the following objective questions : **10**
- (i) Which is the latin word for English word Education?
 - (ii) Give one peculiarity of Basic Education.
 - (iii) When and where Maria Muntosory born?
 - (iv) Which book of Ruskin made effect in the life of Mahatma Gandhiji?
 - (v) Give two names of multi mediums of education.
 - (vi) In which two types of sections the society divided by the present system of education?
 - (vii) Give name of autobiography of Russou.
 - (viii) Give two name of activities that increase the power and success of the students.
 - (ix) Give definition of secularism given by Pandit Jawaharlal Nehru.
 - (x) What is the meaning of education without load?
- (b) Answer any **two** of the following in short : **10**
- (i) Explain the four pillars of education described in the Delor's Report.
 - (ii) What is the requirement of parents' support in school work?
 - (iii) What is life-long education?
 - (iv) Which are four religions of teacher by the Gijubhai Badheka?
 - (v) Mention the different methods of teaching basic education.
 - (vi) What is informal education?

- 2** Give answer in short (125 to 150 words) any **five** of the following : **20**
- (i) Explain the safety valued function of education.
 - (ii) How we can say that value of character building is greater than that of value of text book?
 - (iii) Describe the school of Rabindranath Tagore "Shantiniketan".
 - (iv) Describe the role of teacher of Nai Talim.
 - (v) Explain the skill of parents support to remove the difficulties of students in learning.
 - (vi) Narrate the effects of modernisation on education.
 - (vii) Explain the uniformity of knowledge, work and pleasure in co-relation education.
- 3** Write short notes in 150 to 180 words any **two** of the following : **10**
- (i) Different meanings of education
 - (ii) Future directions of education
 - (iii) Functions of self acting institutions in education.
- 4** Give answer in 250 words of the following questions : **20**
- (i) Definition of school and teacher-students relation according to Gandhiji. (Discuss).
 - (ii) Discuss the statement the education that is true which helps to solve the problems of society.
 - (iii) Describe in detail the social and individual aims of education.
- 5** Give the essay type questions in 350 to 450 words of any **two** of the following questions : **30**
- (i) Describe in detail the principles of Basic Education.
 - (ii) Discuss in detail the philosophy of education of Russoue and Rabindranath Tagore.
 - (iii) Discuss in detail the Home, school society places of work and multi medias of education.

RB-2267

સૂચના :

નીચે દર્શાવેલ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fillup strictly the details of signs on your answer book.

Name of the Examination :

Name of the Subject :

Subject Code No. : Section No. (1, 2,.....):

Seat No. :

Student's Signature

૧ (અ) નીચેના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ આપો :

૧૦

- (૧) પ્રમાણ વચલન એટલે શું ?
- (૨) નઈ તાલીમને બીજા કયા કયા નામે ઓળખવામાં આવે છે.
- (૩) GCERTનું પૂરું નામ જણાવો.
- (૪) કોઠારી કમિશનની સ્થાપના ક્યારે થઈ હતી ?
- (૫) સ્થગિતતાનો અર્થ સમજાવો.
- (૬) ૩, ૪, ૭, ૫, ૧નો મધ્યક શોધો.
- (૭) યુનિવર્સિટી શિક્ષણ પંચના મુખ્ય પ્રણેતા કોણ હતા ?
- (૮) NCERTની સ્થાપના ક્યારે થઈ હતી ?
- (૯) ખુલ્લું વિશ્વવિદ્યાલયનો અર્થ આપો.
- (૧૦) નઈ તાલીમની સ્થાપના કયા અને ક્યારે કરવામાં આવી હતી ?

(બ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ પાંચ પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો :

૧૦

- (૧) શિક્ષક-પ્રશિક્ષણની જરૂરિયાત જણાવો.
- (૨) નઈ તાલીમના હેતુઓ જણાવો.
- (૩) આપેલ પ્રાપ્તાંકોનું પાઠસ્થ વચલન શોધો :
૫૨, ૫૦, ૬૦, ૬૮, ૬૫, ૬૨, ૭૦.
- (૪) ઉત્તર બુનિયાદી શાળા વિષે ટૂંકમાં સમજાવો.

- (પ) પરીક્ષા સુધારણા માટે મુદ્દાલિયર કમિશનની ભલામણો જણાવો.
- (દ) કન્યા કેળવણી દૂર કરવા માટે તમારા સૂચનો જણાવો.
- (૭) દસ પ્રાપ્તાંકોનો મધ્યક ૭૫ હોય અને મધ્યસ્થ ૧૫ હોય તો તે પ્રાપ્તાંકોનો બહુલક શોધો.

૨ નીચેના કોઈ પણ પાંચ પ્રશ્નોના સવિસ્તર ઉત્તર આપો : ૨૦

- (૧) “ત્રિ-ભાષી” સૂત્ર અંગે કોઠારી કમિશનની ભલામણો જણાવો.
- (૨) આદિવાસી અને પછાત વર્ગના બાળકોના શિક્ષણમાં અવરોધરૂપ પરિબલો કયા કયા છે ?
- (૩) પૂર્વ-સેવાકાલીન શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમની મર્યાદાઓ જણાવો.
- (૪) આવૃત્તિ બહુકોણ વિશે સમજાવો.
- (૫) રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ ઉદ્ભવવાનાં કારણો આપો.
- (દ) બુનિયાદી શિક્ષણ બોર્ડનું કાર્યક્ષેત્ર જણાવો.
- (૭) ખુલ્લું વિશ્વવિદ્યાલયની મર્યાદાઓ જણાવો.

૩ ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે બે) ૧૦

- (૧) જૂની તરાહ અને નવી તરાહ વચ્ચેનો ભેદ
- (૨) દૂરસ્થ શિક્ષણનું મહત્ત્વ
- (૩) NCTEનાં કાર્યો.

૪ નીચેના કોઈ પણ બે પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ આપો : ૨૦

- (૧) માધ્યમિક શાળાનું સ્વરૂપ સમજાવી માધ્યમિક શાળાના પ્રકારો વિશે મુદ્દાસર નોંધ લખો.
- (૨) સમધારણ વક્રેખાનાં લક્ષણો અને ઉપયોગો જણાવો.
- (૩) પ્રવર્તમાન યુગમાં નઈ તાલીમના પ્રશ્નો અને પડકારો જણાવી તે નિવારવાના ઉપાયો જણાવો.

પ નીચેના કોઈ પણ બે પ્રશ્નોની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો :

૩૦

- (૧) શિક્ષક-પ્રશિક્ષણનો અર્થ આપી સેવાકાલીન શિક્ષક-પ્રશિક્ષણના લાભાલાભ ચર્ચો.
- (૨) અપવ્યય એટલે શું? અપવ્યય થવાનાં કારણો જણાવી તે નિવારવાના ઉપાયો જણાવો.
- (૩) નીચે આપેલા દેસાઈ ભટ્ટ સમૂહબુદ્ધિ કસોટીના પ્રાપ્તાંકોની આવૃત્તિ આપેલ છે. જેના આધારે ચતુર્થક વિચલનની ગણતરી કરો :

(A)વર્ગ	આવૃત્તિ	(B)વર્ગ	f
0-9	2	85-89	1
10-19	5	90-94	2
20-29	7	95-99	4
30-39	9	100-104	6
40-49	12	105-109	8
50-59	10	110-114	8
60-69	5	115-119	5
70-79	4	120-124	3
80-89	2	125-129	2
		130-134	1
	સં = 56		